

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZentační blok

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

kulturní rozmanitost – žák má možnost poznat, že v různých společenstvích a kulturách jsou různé účely a podoby voleb a participace na věcech veřejných

demokratické hodnoty – na příkladech si může vyzkoušet vnímání prioritních hodnot demokracie, jakými jsou spravedlnost, pluralita, rovnost a právní stát

POSTOJE

respekt – aktivita podporuje respektování potřeb a motivací ostatních lidí

občanská uvědomělost a odpovědnost – je upozorňováno na skutečnost, že jedinec je součástí různých společenství (škola, rodina), což ho povazuje jednat vždy v kontextu potřeb a motivací ostatních lidí

sebedůvěra – je podporován postoj, že každé potřeby a přání jedince (v rámci práva) by měly být naplňovány

tolerance k nejednoznačnému – je podporována frustrační tolerance, kdy je žák konfrontován s faktem, že jeho názory a potřeby nemusí být přijímány a že je nutné vstupovat do vzájemné diskuse

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

aktivní naslouchání a empatie – aktivita podněcuje naslouchat a chápat potřeby a přání ostatních lidí

flexibilita a přizpůsobivost – je zprostředkována situace, kdy je výhodné uplatňovat kompromisní jednání

jazykové a komunikační dovednosti – lektorem iniciované diskuse podněcují k tvorbě věcných argumentů

spolupráce – aktivita poskytuje možnost si ve skupině vyzkoušet spolupráci s jedinci, kteří mohou mít odlišné potřeby a názory

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

sobě samému – je zprostředkováno sebepoznání, jaké jsou zájmy a potřeby samotného žáka („co chce a co nechce“)

jazyku a komunikaci – aktivita poskytuje možnost zjistit, které jazykové a komunikační prostředky jsou vhodné pro skupinová jednání

světu: politiky, zákonů, lidských práv, kultury, kultur, náboženství, dějin

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 1:

CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci se seznamují s pojmem demokracie, diskutují o něm a prostřednictvím simulační hry poznávají, v čem se liší rozhodování demokratické od nedemokratického.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T1_H1 Průvodce metodikou
- Prezentace SŠ_T1_H1 Prezentace
- Dokument SŠ_T1_H1 Půjdeme do kina
 - **NÁVOD NA TISK:** Každý žák dostane zadání pro svou skupinu (tj. pro 1. nebo 2. skupinu) ve formátu A4.
- Dokument SŠ_T1 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Flipchartové papíry
- Barevné fixy

TIP:

a) z filmu **Dvanáct rozhněvaných mužů**

(čas: 10:00–11:25)

Film pojednává o soudním procesu s obžalovaným z vraždy. O vině a nevině rozhoduje porotní soud složený ze soudců z lidu. Jejich rozhodnutí musí být podle amerického práva jednomyslné. Při úvodním hlasování souhlasí 11 soudců s verdiktem vinen a tedy i trestem smrti pro obžalovaného. Jeden soudce však o vině přesvědčen není, proto o případu navzdory nevoli 11 soudců musí společně diskutovat. V souvislosti s filmem lze se žáky mluvit o tom, v čem je rozhodnutí poroty demokratické, jaké jsou výhody a nevýhody demokratického rozhodování v tomto případě apod. Debatu lze rozšířit i na téma diskuse jako nezbytné součásti demokratického rozhodování.

b) z filmu **Pád třetí říše** (čas: 38:10–39:31)

Film zobrazuje nedemokratické rozhodování diktátora. Se žáky lze diskutovat o tom, v čem se odlišuje diktatura od demokracie nebo jakým způsobem se projevuje diktátor a jak demokrat.

c) ze seriálu **Hry o trůny**

Seriál rovněž zobrazuje různé formy rozhodování od despotických a autokratických až po nacházení konsensu prostřednictvím demokratických metod. Se studenty lze probírat jednotlivé postavy seriálu a bavit se o tom, jak využívali/zneužívali svou moc. Dobrým příkladem může být např. snaha Daenerys Targaryen osvobodit zotročené národy tím, že jim daruje svobodu (3. série, 10. epizoda, čas: 55:30–56:30) nebo Samwell Tarly, který vidí budoucnost říše v demokratických volbách (8. série, 6. epizoda, čas: 48:15–49:10).

FÁZE 1: CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE - ČÁST 1

DOBA TRVÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Otevřít téma demokracie a podnítit u žáků zájem.

METODA:

Brainstorming, diskuse

📌 TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **diskuse, diktátor, rozhodování, zájmy, poctivost, násilnost, právo, bezpráví.**
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor představí žákům program a oznámí jim, že v první hodině budou mluvit o demokracii a demokratickém rozhodování.
2. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument SŠ_T1 Pracovní list a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 1, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli. Tento pracovní list je určen pro jednu vyučovací hodinu.
3. Lektor spustí prezentaci SŠ_T1_H1 Prezentace a nechá žáky si přečíst citáty o demokracii (slide 2).
4. Lektor se žáků zeptá, co si myslí, že bude tématem hodiny, a prozrazuje, že demokracie.

💬 CITÁTY Z PREZENTACE:

Přirozenou nevýhodou demokracie je, že těm, kdo to s ní myslí poctivě, nesmírně svazuje ruce, zatímco těm, kteří ji neberou vážně, umožňuje téměř vše.

Václav Havel

Demokracie je úsilí proti nadpráví, proti násilnosti.

Tomáš Garrigue Masaryk

Práva a zájmy každého člověka jsou nejlépe hájeny tehdy, když je může hájit sám.

John Stuart Mill

15 MIN

10 MIN

20 MIN

5. Lektor nechá žáky o citátech chvíli diskutovat. Ptá se jich, jak citátům rozumějí, případně, co si myslí, že jejich autoři o demokracii sdělují? Cílem nejsou „správné odpovědi“, ale podnícení zájmu o téma demokracie. Pokud žáci nezačnou diskutovat, může se lektor ptát velmi konkrétně, např.:

- Kdo to myslí s demokracií „pochtivě“ a kdo „nepochtivě“?
- Koho a jak může demokracie chránit proti násilnosti?
- Jak může člověk hájit své zájmy?

FÁZE 2: CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE – ČÁST 2

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Žáci porozumí demokratickým principům.

METODA:

Simulační hra

POSTUP:

1. Lektor rozdělí třídu na dvě skupiny.
2. Lektor vytiskne podle návodu a rozdá žákům text z dokumentu SŠ_T1_H1 **Půjdeme do kina**. Vysvětlí jim, že mají postupovat podle zadaných instrukcí. Žáci v aktivitě vybírají film, na který společně půjdou. Jedna skupina bude o výběru filmu hlasovat prostřednictvím demokratických způsobů volby (hlasování, volba zastupitelů apod.), ve druhé skupině může o výběru filmu rozhodnout žák s fixou v ruce – fixu dá náhodně jednomu z žáků lektor při rozdávání textu.
3. Lektor sleduje, jak aktivita ve skupinách probíhá, ale do děje nezasahuje. Může si zajímavé momenty z rozhodování poznamenat a zmínit je v následné diskusi během reflexe aktivity.

15 MIN

10 MIN

20 MIN

K DEFINICI POJMU DEMOKRACIE Z PREZENTACE:

Demokracie pochází z řeckých slov démos (lid) a kratos (moc nebo vládnutí). Je to tedy vláda všech občanů, kteří se buď přímo, nebo nepřímo podílejí na úkolech spojených s vládnutím (například na přijímání zákonů).

Definice demokracie jako by byla odvozena z představy Abrahama Lincolna, který ji v roce 1864 formuloval jako „vládu lidu, lidem a pro lid“ (of, by and for the people).

Podíváme-li se ovšem na Lincolnovu představu podrobněji, okamžitě se vynoří další otázky:

- Kdo je lid?
- V jakém smyslu by měl lid vládnout?
- Kam až by měla vláda lidu sahat?

Odpovědí na tyto otázky existuje velké množství – tolik, že všemožné pokusy o definici pojmu demokracie shrnul britský politolog Bernard Crick roku 1993 takto: „Demokracie je slovo, které má ve světě veřejných věcí zřejmě nejmlhavější význam.“

Zdroj: Andrew Heywood: *Politologie*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

FÁZE 4:

REFLEXE A DEFINICE DEMOKRACIE

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Žáci se pokusí na základě úvodní diskuse a předchozí aktivity definovat demokracii a principy demokratického rozhodování a popsat, v čem se liší od nedemokratických způsobů rozhodování.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor se zeptá žáků z obou skupin z fáze 2:
 - Jak jste se během rozhodování z fáze 2 cítili?
 - Co bylo během rozhodování nejtěžší?

TIP:

Diskuse by měla zahrnovat i názor těch, kteří byli při rozhodování v menšině, cítili se nevyslyšeni nebo výrazně nesouhlasili s „diktátorem“.

- Jaké výhody a nevýhody má demokratický způsob rozhodování a jaké výhody a nevýhody naopak nedemokratický způsob rozhodování?

TIP:

Reflexe by měla odrážet i to, zda např. v 1. skupině rozhodli nakonec volení zástupci a zda se „diktátor“ z druhé skupiny skutečně choval jako diktátor.

2. Lektor zakončí reflexi brainstormingem, který uvede otázkou (viz **slide 3** z prezentace **SŠ_T1_H1 Prezentace**):
 - Co si představujete pod pojmem demokracie?
3. Žáci se pokusí na základě předchozí diskuse a svého zážitku při rozhodování vytvořit několik definic demokracie. Lektor je zapisuje na tabuli a poté s žáky diskutuje o tom, zda jsou všechny platné. Nakonec lektor shrne, které atributy odlišují demokracii od nedemokratického zřízení (ochrana menšin, revidovatelnost rozhodnutí, svoboda projevu, pohybu či vlastnictví nebo možnost se podílet na správě věcí veřejných, ať už přímo nebo přes volené zástupce). Lektor může využít k další debatě **slide 4 a 5** z prezentace **SŠ_T1_H1 Prezentace**.

15 MIN

10 MIN

20 MIN

SŠ_T1_H1 PŮJDEME DO KINA

PŮJDEME DO KINA

ZADÁNÍ PRO 1. SKUPINU:

Všichni společně musíte jít do kina, ale můžete si vybrat pouze jeden film z této nabídky. Pokud se vám nabídka nelíbí, zvládnete se shodnout na jiném filmu, který v nabídce není?

- a) Harry Potter a vězeň z Azkabanu
- b) Padesát odstínů šedi (pro lidi od 18 let)
- c) Hunger Games 4
- d) Twilight Saga
- e) ???

NÁPOVĚDA:

Lze využít např. následující způsoby volby:

- hlasování (zdvížením ruky pro jednotlivé filmy);
- zvolení zástupců, kteří mezi sebou budou diskutovat a společně se dohodnou, na jaký film se půjde;
- anonymní (tajné) hlasování formou lístečků s filmem, na který chcete jít (film s více lístečky vyhrává);
- napadá vás jiný způsob?

Pozor: Svůj výběr musíte zvládnout za 10 min. a čas už běží.

SŠ_T1_H1 PŮJDEME DO KINA

PŮJDEME DO KINA

ZADÁNÍ PRO 2. SKUPINU:

Máme pro vás jednu dobrou a jednu špatnou zprávu. Ta dobrá je, že všichni půjdete do kina! Ale můžete jít pouze na jeden film z této nabídky, případně (když přimhouříme oči) můžete jít i na jiný, pokud budeme vědět na který. Špatná zpráva je, že o tom, na jaký film půjdete, rozhoduje osoba s fixou v ruce! Osoba s fixou vám určitě ráda řekne, na jaký film půjdete a hlavně proč. Možná tuto osobu bude zajímat, co si o tom všem myslíte... a možná ne.

- a) Harry Potter a věžeň z Azkabanu
- b) Padesát odstínů šedi (18+)
- c) Hunger Games 4
- d) Twilight Saga
- e) ???

Pozor: Za 10 min. chceme vědět, na který půjdete, a čas už běží.

PRACOVNÍ LIST Č. 1:

CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE

Přirozenou nevýhodou demokracie je, že těm, kdo to s ní myslí poctivě, nesmírně svazuje ruce, zatímco těm, kteří ji neberou vážně, umožňuje téměř vše.

(Václav Havel)

Demokracie je úsilí proti nadpráví, proti násilnosti.

(Tomáš Garrigue Masaryk)

Práva a zájmy každého člověka jsou nejlépe hájeny tehdy, když je může hájit sám.

(John Stuart Mill)

Co mají všechny citáty společného? Jsou o demokracii. Právě demokracie je důležitým slovem pro celý vzdělávací program. Zkus si poznamenat:

Co se ti vybaví, když se řekne demokracie?

.....

.....

.....

S jakými slovy či osobami se ti pojem demokracie pojí?

.....

.....

.....

Jak bychom si mohli demokracii definovat? Demokracie pochází z řeckých slov démos (lid) a kratos (moc nebo vládnutí). Je to tedy vláda všech občanů, kteří se buď přímo, nebo nepřímo podílejí na úkolech spojených s vládnutím (například na přijímání zákonů).

Definice demokracie jako by byla odvozena z představy Abrahama Lincolna, který ji v roce 1864 formuloval jako „vládu lidu, lidem a pro lid“ (of, by and for the people).

Podíváme-li se ovšem na Lincolnovu představu podrobněji, okamžitě se vynoří další otázky:

Kdo je lid?

V jakém smyslu by měl lid vládnout?

Kam až by měla vláda lidu sahat?

Odpovědí na tyto otázky existuje velké množství – tolik, že všemožné pokusy o definici pojmu demokracie shrnul britský politolog Bernard Crick roku 1993 takto: „Demokracie je slovo, které má ve světě veřejných věcí zřejmě nejmlhavější význam.“

Zdroj: Andrew Heywood: *Politologie*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

